

راهکارهای خودکفایی اقتصادی از منظر رهبری در خانواده¹

چکیده

در نظام مقدس جمهوری اسلامی، مسائل اقتصادی و معیشتی بر مبنای آموزه های دینی از اهمیت ویژه ای برخوردار است. درهمین زمینه مقام معظم رهبری در ادوار مختلف، توصیه ها، تذکرات و دستورات مختلف را خطاب به کارگزاران نظام و دولت های وقت پیرامون ضرورت توجه بر مسائل اقتصادی و معیشتی مردم تاکید فرمودند و همواره با اهمیت این موضوع مهم و سرنوشت ساز تاکید نمودند که یکی از این امور مهم خودکفایی در منظر اقتصادی است. درهمین راستا، ایشان اقتدار و استقلال اقتصادی را مبنای لازم اقتدار و استقلال سیاسی می نمایند. به گونه ای که اگر اقتدار اقتصادی فراهم نشود، تحقق هیچ آرمان و هدفی امکان پذیر نخواهد بود. استقلال یک جامعه و مردم زمانی است که از نظر اقتصادی وابسته نباشند و اقتصاد مطمئن و امن می تواند یک کشور را قوی و سرمایه دارد آن وقت است که می تواند در همه زمینه ها فرهنگی، سیاسی و غیره تاثیرگذار باشد. توجه به معیشت نیروی انسانی در هر خانواده، کشف استعداد های جوان و با انگیزه و دارای روحیه

¹ طلبه کوثریه نجمه مولوی خرايم

جهادی و انقلابی، باورپذیری امکانات و قابلیت های موجود در کشور و همگام سازی با دانش روز
بر مبنای معیارهای اسلامی که اهتمام بر این موارد به عنوان یک راهبرد کلی و فراگیر، همواره جزء
دغدغه های اصلی ویژه معظم له می باشد، بنابر این مقاله حاضر با بهره مندی از منابع کتابخانه
ای به صورت الگوی توصیفی تحلیلی استفاده شده است که مبنای خودکفایی اقتصادی از منظر رهبر
فرزانه مد ظله العالی انقلاب مورد بررسی قرار می گیرد.

کلیدواژه:

خودکفایی اقتصادی، خانواده، رهبر معظم انقلاب

مقدمه

در اندیشه های رهبران نظام مقدس جمهوری اسلامی، اقتصاد نه به شکل لیبرالیستی و سرمایه
سالارانه و نه به شکل مارکسیستی و سوسیالیستی، هیچ کدام قابل پذیرش نیست، بلکه همان گونه
که نظام جمهوری اسلامی دربند ایده بدیع مردم سالاری دینی رابه نظامات سیاسی دنیا افزود، در
بعد اقتصادی نیز این نظام، الگویی را ارائه کرد که فارغ از عملیاتی شدن یا نشدن آن، الگویی
خلاقانه بود و اتکاء اصلی آن بر استقلال اقتصادی است. در جهان کنونی تحقق استقلال سیاسی بدون
استقلال اقتصادی ممکن نیست و اعمال حاکمیت سیاسی مستقل از سوی کشورها بدون یک
اقتصاد قدرتمند ملی و خودکفا، ناممکن است، به ویژه آنکه کشورهای سلطه گر همواره از حربه های

اقتصادی برای تحمیل اغراض خود و تحت فشار قرار دادن سایر کشورها بهره می برند. یکی از امکانات استقلال اقتصادی، رها شدن از وابستگی به درآمد تک محصولاتی همچون نفت است، محصولاتی که سیاست های استکباری در تلاطمات بازاران، حرف نخست را می زند و وابستگی به آن یعنی در چنبره دشمن قرار داشتن، مقام معظم رهبری از سال ها پیش به ضرورت خارج کردن نظام بودجه ریزی و سیستم مالی و اقتصادی کشور از درآمدهای نفتی تاکید کردند و اگرچه در این بخش اقداماتی صورت گرفته و هر ساله وابستگی لوايح بودجه به درآمدهای نفتی کاهش یافته است، اما به نظر می رسد برای استقلال کامل بودجه از درآمدهای نفتی باید اقدامات بیشتری از سوی دولتمردان و مسئولان ذی ربط صورت بگیرد.

هما نطور که رهبر معظم می فرمایند: ما امروز دنبال استقلال اقتصادی هستیم، دنبال رها شدن کشور از وابستگی گفت هستیم. می خواهیم در وضعیتی باشیم که پایین آمدن نفت تاثیر کمتری در اقتصاد کشور داشته باشد.

ایشان ضرورت خودکفایی و توجه به ظرفیت های داخلی درهمه حوزه ها تاکید می کنند، که یکی از مولفه های مهم قدرت، توان اقتصادی یک کشور است. که می تواند در سایر معادلات بین المللی و منطقه ای مفید باشند. و مسایل خویش را به عرصه عمل واجبات برسانند.

اگر ما بخواهیم خودمان را از نفت بی نیاز کنیم، غیر از این است که باید به محیط کار، جامعه ی کارگری، به مسائل کارگاه و به مسائل آموزش کارگران اهتمام ویژه ای شود. برای تحقق استقلال

اقتصادی یکی از شروط اساسی، مفهوم خودکفایی است، خودکفایی یعنی رسیدن کشور به مرحله ای که در زمینه تامین کالاهای عمده و اساسی بی نیاز از خارج باشیم.

در مورد خودکفایی اقتصاد ی خانواده مقالاتی که تقریباً نزدیک به این موضوع هستند. نشریه مقاله: نقش زنان در اقتصاد خانواده. نویسنده: محمدرضا باقری

هدف این نویسنده از بیان مقاله، بیان ارزش فعالیت های خانگی و بررسی عوامل اجتماعی موثر بر ارزش افزوده فعالیت های مختلف در محیط اصلی خانوار است.

نشریه مقاله: نقش مدیریتی زنان در خانواده. نویسنده: طاهره ماهرو زاده

ایشان بیان کردند: زنان به عنوان یکی از ارکان اصلی خانواده نقش مهمی در تعالی، رشد و شکوفایی استعداد اعضای خانواده و ساختن جامعه ای سالم دارند.

وجه تمایز این مقاله در مورد راه کارهای خودکفایی است که ممکن است شروع کننده این کار الزاماً پدر یا مادر نباشند بلکه ممکنه فرزندان آن خانواده باشند.

مفهوم شناسی خانواده:

اسلام خانواده را گروهی متشکل از افراد، دارای شخصیت مدتی، حقوقی و معنوی معرفی می کند.

خانواده یک واحد اجتماعی است که هدف از آن در نگاه قرآن، سلامت روانی برای سه دسته است، زن و شوهر، پدر و مادر و فرزندان. همچنین هدف، ایجاد آمادگی برای برخورد و رویارویی با پدیده‌ای اجتماعی است.

۱_ خانواده:

اعقاب، اهل بیت، طائفه، خاندان

اساس تشکیل خانواده این است که زن و مرد می‌کوشند اراده خود را بر تاسیس آن و قبول تکالیفی که شرع برای آنها معین کرده است محقق گردانند.

جامعه‌شناسان خانواده را یک پدیده تاریخی می‌دانند که از اجتماع کلی جدا نیست. واحدی است اجتماعی که در عین حال خصایص یک نهاد و یک گروه را واجد است. تنها نظام اجتماعی است که در همه جوامع، از مذهبی و غیر مذهبی پذیرفته شده و توسعه یافته است، و در جوامع مختلف دارای نقش، پایگاه و منزلت‌های گوناگون است. با اینکه هسته‌ای کوچک از اجتماع است دریافت اجتماعی مردم نقش و تأثیری فوق‌العاده دارد.

همه‌ی ارزش‌های معنوی را می‌توان از درون کانون گرم خانواده بیرون کشید و معنوی را در سطح جامعه گسترانیده.

انبوه، علاج کارِ پیشرفت علمی ماست. پیشرفت علمی بایستی با خودباوری اولاً؛ امید به موفقیت ثانیاً؛ حرکت جهادگونه ثالثاً؛ همراه باشد. رویکرد مصرف‌کنندگی علم را باید به رویکرد تولید علم تبدیل کنیم. پژوهش بایستی هم برای رسیدن به اوج قلّه‌ی علم و ایجاد مرجعیت علمی و هم باید برای حلّ مسائل جاری کشور باشد. در زمینه‌ی علم و فناوری، آن کاری را که ذهن بشر به آن دست نیافته است، آن را وجهه‌ی همت قرار بدهید و دنبال نکنید؛ این طوری است که ما خط مقدم علم را شکسته‌ایم و یک قدم به جلو برداشته‌ایم.

هدف پژوهش دو چیز است: یکی رسیدن به مرجعیت علمی و حضور در جمع سرآمدان علم و فناوری، دوّم حلّ مسائل کنونی و آینده‌ی کشور.^{۱۴}

اگر علم نباشد، هیچ چیز نیست. واگر فناوری عاریه‌ی بی و دروغی و وام گرفته‌ی از دیگران است.^{۱۵}

"خودکفایی اقتصادی به این معناست که هیچ مبادله‌ای بین فرد یا گروه با دیگران صورت نمی‌گیرد. اگر اقتصادی خودکفا باشد، صادرات یا وارداتی ندارد. مثلاً، اگر خانواده‌ای بخواهد خودکفا باشد، باید مواد غذایی، پوشاک و خدمات مورد نیازش را خود تولید کند. در اقتصاد جدید خودکفایی وجود ندارد، زیرا تخصص و تقسیم کار اشخاص را قادر می‌کند تا سطح زندگی بسیار بالاتری در مقایسه با وضعیت خودکفایی داشته باشند.

¹⁴ (۲۰/۰۳/۱۳۹۷)

¹⁵ (۱۳۸۳/۰۹/۱۱)

خانواده: اعقاب، اهل بیت، تبار، خاندان دودمان، سلاله، طایفه، فامیل مجموعه و افراد دارای پیوند سببی یا نسبی که زیر یک سقف زندگی می کنند.

" خانواده، اولین نهاد اجتماعی و کوچکترین واحد تشکیل دهنده جامعه است. هر خانواده از مجموعه ای از افراد تشکیل می یابد که در پیوند خویشاوندی و زیستی قرار دارند و معمولاً در یک خانوار زندگی می کنند.

ساختار

کلیات وضع و ساختار خانواده در نظام اجتماعی مسلمانان مشابه با ادیان پیشرفته دیگر است. گفته می شود که ساختار خانواده امروزی اسلامی را می توان در سه هزار سال قبل از میلاد در بین النهرین باستان در جامعه سومری، بابلی، آشوری و غیره یافت. همین سنت سامی در میان یهودیان و مسیحیان نیز استمرار یافته و در میان عرب پیش از اسلام نیز رایج بوده است. این صورت از خانواده به صورت پدرخطی بوده که در بیش تر جوامع بشری نیز رواج داشته است. در جوامع پدر خطی نام فرزند و میراث از شاخه پدری انتقال می یابد و فرزندان به نام پدرانشان شناخته می شوند، گو این که تمام خانواده های پدر خطی به یکسان پدرسالار نیستند"

رهبری: امامت، پیشوایی، تمشیت، زعامت، قیادت ولایت

"رهبری یک امر هوشمندانه است که متکی به اعتماد به نفس، انسانیت، شجاعت و نظم و انضباط است ... اعتماد به شعور به تنهایی منجر به عصیانگری می شود. انسانیت به تنهایی باعث ضعف می شود. اعتماد پایدار حاصل حماقت است. وابستگی به قدرت شجاعت منجر به خشونت می شود.

نظم و انضباط بیش از حد و سخت گیری در امر فرماندهی منجر به ظلم می شود. وقتی کسی هر پنج فضیلت را در کنار هم داشته باشد، هر یک متناسب با عملکرد خود باشد، می توان یک رهبر

بود. - جیا لین، در تفسیر *Sun Tsu , Art of War*

'''رهبری توانایی برای نفوذ و ایجاد انگیزه در افراد برای انجام کاری که دستیابی به اهداف را ممکن می سازد. «از پیشوا و راهنما، مساوات و عدالت خواسته شده است؛ اگر سخنی گفت راست باشد، اگر حُکم نمود عادل باشد، و نسبت به وعده هایش وفا نماید.» الدَّرّة الباهرّة، ص ۳۷ - علی رضا «برای هیچ رهبر سیاسی و مذهبی، اتصال به یک جبهه خاص درست نیست... رابطه خاص، مخالف مصالح است.»

نتیجه:

خانواده نهادی محوری و اساسی در جامعه است. و مناسب ترین مکان برای تامین نیازهای مادی و معنوی انسان است. زنان به عنوان یکی از ارکان اصلی خانواده نقش مهمی در پیشرفت و رشد و تربیت و شکوفایی استعداد اعضای خانواده را دارد. اما همه افراد خانواده باید با هم یک دل و یک صدا شوند. طبق آیات قرآن کریم و روایات اسلامی مهمترین نکاتی که باید در خانواده به آن رسیدگی شود تامین نیازهای روانی و اجتماعی و فرهنگی است. که با این دید می توان در خانواده موفق شده فقط زنان، بلکه همه اعضای خانواده باید هم رای و هم مصلحت شوند. تا به کمک و هم فکری جمع بتوانند غیر ممکن را ممکن سازند، خود این حرکت یک خودکفایی در خانواده است روابط اعضای خانواده اگر بر اساس عشق و عاطفی پایه ریزی شود هیچ ضربه ای را نخواهد پذیرفت.

خانواده که منسجم و همدل باشند برنامه ریزی ها محکم و با اطمینان خاطر جلو می رود. موفقیت یک خانواده که خود به تنهایی یک جامعه است، باعث پیشرفت یک جامعه بزرگتر می شود. ارزش فعالیت های خانگی و بررسی عوامل اجتماعی موثر بر ارزش افزوده فعالیت های مختلف محیط اصلی خانوار است.

وجه تمایز در مورد راه کارهای خودکفایی که ممکن است شروع کننده این کار الزاما پدر یا مادر نباشند بلکه ممکنه فرزندان آن خانواده باشند. باید با توجه به ظرفیت خانواده از نظر معنوی و عاطفی و مالی، همچنین توانایی های هر کس به این موضوع پرداخته شود. ممکن است که خانواده زمینه ای در مورد خود کفایی نداشته باشند اما با توجه به خصوصیات و ظرفیت خانواده می توانند این کار را به سرانجام برسانند، ولی به کمک هنرستان های فنی و حرفه ای می شود افراد را آماده کرد.

اما در شرائط فعلی و این گرانی های سرسام آور زنان نیزهم دوش مردان کار می کنند. چه بسا که زنان سرپرست خانواده نیز هستند. پس در یک خانواده باید روی تمام افراد مانور داد. افرادی که توانایی بیشتر دارند را لحاظ کرد

منابع و مراجع

➤ قرآن

➤ روایات

➤ Farsi.khamenei.ir

➤ کتاب □ اندیشه های اقتصادی مقام معظم رهبری □

➤ کتاب □ اقتصاد مقاومتی، مقام معظم رهبری □

➤ Irna.ir/leader

➤ Hawzah.net

➤ فرهنگ معین

➤ الحیاء (۳/۲۰۸) (۴/۳۲۲)

➤ فرهنگ عبید

➤ فرهنگ آبادیس

مقاله نشریه:

نویسنده: محمدرضا باقری، نشریه جمعیت، بهار و تابستان ۱۳۹۷ شماره ۹۷-۹۸

نویسنده: طاهره ماهر و زاده،

نشریه پژوهش نامه اسلامی زنان و خانواده « پاییز و زمستان ۱۳۸۷ شماره ۲